

ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА ЯК СИСТЕМА ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

V.O. Sukhomlynskyi. *Pedagogical sciences*. No. 1. pp. 98–102. [in Ukrainian].

7. Kisel, O.V. (2014). Kulturolohichni pidkhd do problemy spozhyvannia v konteksti osvity [Cultural approach to the problem of consumption in the context of educational tasks]. *Faces*. No. 11. pp. 58–63. [in Ukrainian].

8. Kremen, V.G. & Ilyin, V.V. (2012). Synerhetyka v osviti: kontekst liudynotsentryzmu [Synergetics in education: the context of human-centeredness]. Kyiv, 368 p. [in Ukrainian].

9. Listopad, O.A. (2013). Aksiolohichni i kulturolohichni pidkhd do protsesu stanovlennia tvorchoi osobystosti v osviti [Axiological and cultural approach to the process of formation of a creative personality in education]. *Bulletin of the Chernihiv National Pedagogical University. Pedagogical sciences*. Issue 110. pp. 137–140. [in Ukrainian].

10. Lisova, S.V. (2015). Synerhetychni pidkhd yak ynovatsiina metodolohichna orientatsiia v pedahohitsi [Sy-

nergetic approach as an innovative methodological orientation in pedagogy]. *Innovation in education*. Issue 2. pp. 83–92. [in Ukrainian].

11. Orzhekhovska, V.M. (2006). Stratehiia pedahohiky zdorovoho sposobu zhyttia [Healthy lifestyle pedagogy strategy]. *Pedagogy and psychology*, No. 4. pp. 20–28. [in Ukrainian].

12. Panfilov, O.Yu. & Romanova, I.V. (2019). Synerhetychni pidkhd v osmyslenni osvity [A synergistic approach in understanding education]. "Yaroslav the Wise NYU Bulletin". *Series: Philosophy, philosophy of law, political science, sociology*. Volume 3. Issue 42. pp. 71–80. [in Ukrainian].

13. Taranenko, T.M. (2014). Synerhetychni pidkhd v orhanizatsii navchalno-vykhovnoho protsesu [Synergetic approach in the organization of the educational process]. *Tavriyskyi herald of education*. No. 1 (2). pp. 10–15. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 21.02.2023

УДК 378.147.091.33-027.22:373.3.011.3-051

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.277519>

Людмила Московчук, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри теорії та методик початкової освіти, керівник практики зі спеціальності 013 Початкова освіта педагогічного факультету Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка

ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА ЯК СИСТЕМА ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

У статті розкрито суть, види та завдання педагогічної практики в початковій школі, її вплив на формування професійних компетентностей здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 013 Початкова освіта. Визначено педагогічну практику в початковій школі як систему послідовного та безперервного професійного становлення майбутніх вчителів початкових класів. Охарактеризовано змістово-процесуальні, організаційні та методичні засади навчальних і виробничих педагогічних практик в початковій школі, їх відповідність чинним нормативним документам у сфері початкової та вищої педагогічної освіти.

Ключові слова: педагогічна практика; початкова школа; професійна підготовка; професійні компетентності; майбутні вчителі початкових класів.

Літ. 9.

Lyudmila Moskovchuk, Ph.D. (Pedagogy), Senior Lecturer of the Theory and Methods of Primary Education Department, Head of Practice in specialty 013 Primary Education Faculty of Pedagogy of Kamianets-Podilskyi Ivan Ohiyenko National University

PEDAGOGICAL PRACTICE AS A SYSTEM OF PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS

The article reveals the features of the practical component of professional training for applicants of the first (bachelor's) level of higher education, specialty 013 Primary Education. Pedagogical practice in elementary school is defined as a system of consistent and continuous professional development of future primary school teachers, its purpose, tasks and stages. Educational and production pedagogical practices in primary school are characterized.

The purpose of the pedagogical practices of the specialty 013 Primary education is to train a competitive teacher of elementary grades of a general secondary education institution, capable of carrying out the educational process on the basis of partnership interaction, solving complex specialized tasks, problems of an innovative and research nature in the field of elementary education, to organize a safe educational environment of the New Ukrainian School and for personal and professional development.

The content modules of production pedagogical practice in primary school are singled out and substantiated: educational and methodological, educational and research work. Pedagogical conditions for the effective formation of language-communicative, subject-methodical, informational-digital, prognostic, organizational, evaluative-analytical, innovative, psychological, emotional-ethical, health-preserving, reflective competence and pedagogical partnership competence of first (bachelor) level higher education students are revealed education specialty 013 Primary education during pedagogical practices in primary school.

ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА ЯК СИСТЕМА ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

It has been proven that the practical training of applicants of the first (bachelor's) level of higher education, specialty 013 Primary Education is an independent, open, integral system of consistent and continuous professional development of future primary school teachers and an organic component of their professional training system. The peculiarity of the pedagogical practice programs is their focus on ensuring the formation of the student's professional competencies in accordance with modern normative documents in the field of primary education.

Keywords: pedagogical practice; primary school; professional training; professional competences; future primary school teachers.

Постановка проблеми. Забезпечення європейської якості початкової освіти залежить від ефективності чинної системи професійної підготовки педагогів й, зокрема, її практико-орієнтованої складової. Загальні концептуальні положення щодо змісту, організації та стратегії розвитку практичної підготовки майбутніх вчителів початкових класів встановлюють Закон України “Про освіту” (2017), Концепція розвитку педагогічної освіти (2018), Професійний стандарт за професією “Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти” (2020), Стандарт вищої освіти за спеціальністю 013 Початкова освіта для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (2021) та інші нормативні документи. Відповідно до Концепції розвитку педагогічної освіти рекомендовано посилення практичної складової педагогічної освіти, збільшення в освітніх програмах питомої ваги практичної підготовки, обсяг якої має складати не менше 30 кредитів ЄКТС у межах обов'язкової частини бакалаврських програм, починаючи з першого року навчання, у різних класах (курсах) [4, 14].

Аналіз основних досліджень і публікацій. Проблема практичної підготовки здобувачів ЗВО, зокрема в процесі педагогічної практики, посідає одне з головних місць у сучасній педагогічній науці. Ґрунтовні надбання є у науковому доробку Н. Казакової, Л. Машкіної, Г. Мешко, І. Прокоп, О. Савченко, М. Фіцули, Г. Черкас, О. Шквир та ін.

За переконаннями О. Савченко, “перший вчитель відіграє виняткову роль у навчанні та вихованні дитини – молодшого школяра, та несе особливу відповідальність за якість їх результатів... У початкових класах об'єктивно недопустимий педагогічний брак” [8, 101–105].

Н. Уйсімбаєвою обґрунтовано вплив педагогічної практики на формування професійної компетентності майбутнього педагога. К. Діхнич окреслено мету й основні завдання педагогічної практики у професійній підготовці майбутніх учителів початкової школи відповідно до Концепції “Нова українська школа” та Державного стандарту початкової освіти. З. Шевців та О. Гордійчук розкрито конструктивний підхід до проектування практики для підготовки майбутнього вчителя початкової школи до інклюзивного навчання учнів. Н. Безлюдною та Н. Дудник проаналізовано особливості підготовки майбутніх учителів початкової школи до проходження педагогічної практики в умовах дистанційного навчання.

У низці навчально-методичних посібників з педагогічної практики (В. Макаруч, А. Добридень; Н. Мирончук; Л. Прокопів, С. Довбенко, О. Сидорук; О. Цюняк та ін.) знайшли відображення теоретичні та методичні основи планування, проведення і підбиття підсумків педагогічної практики студентів закладу вищої освіти.

Водночас аналіз теоретичних джерел, програм практик ЗВО педагогічних спеціальностей показали, що чинні програми і методичні рекомендації до організації та проведення практики здобувачів рівня вищої освіти “бакалавр” спеціальності 013 Початкова освіта не відображають з достатньою повнотою основні положення щодо змісту і методики практичної підготовки як системи, методології практичної підготовки здобувачів у сучасних умовах.

Мета статті – розкрити практичну складову професійної підготовки майбутніх вчителів початкових класів та її вплив на формування фахових компетентностей студентів. Досягнення поставленої мети вимагало розв'язання таких **завдань**:

1) охарактеризувати змістово-процесуальні, організаційні та методичні засади педагогічних практик у початковій школі з позицій відповідності чинним нормативним документам у сфері початкової та вищої педагогічної освіти;

2) визначити види та основні завдання педагогічних практик у початковій школі, їх взаємозв'язок;

3) довести вплив найбільш значущих видів діяльності студента-практиканта на формування його професійних компетентностей.

Виклад основного матеріалу. Практика має забезпечувати послідовність і безперервність формування загальних і спеціальних компетентностей та професійне становлення майбутніх педагогів. Традиційно поняття “педагогічна практика” трактується вченими як “форма професійного навчання у вищій школі, спрямована на практичне засвоєння майбутніми фахівцями закономірностей і принципів педагогічної діяльності, формування основних професійних умінь і переконань” [3, 73]. Проте на сучасному етапі, метою практичної діяльності студентів у процесі професійної підготовки є “не стільки удосконалення знань, умінь та навичок та набуття початкового досвіду роботи з фаху, скільки формування їхніх професійних компетентностей, особистісно-професійної позиції, здатності до саморозвитку й самореалізації. Перевірка таких компетентностей у практичній діяльності дає змогу майбутньому вчителю початкових класів вибудувати власну

ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА ЯК СИСТЕМА ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

педагогічну діяльність адекватну викликам часу” [7, 72].

Практична підготовка майбутніх вчителів початкових класів є обов'язковий компонент освітньо-професійної програми “Початкова освіта”. Метою педагогічних практик спеціальності 013 Початкова освіта відповідно до Державних стандартів у сфері початкової та вищої педагогічної освіти є підготовка конкурентоспроможного вчителя початкових класів закладу загальної середньої освіти, здатного здійснювати освітній процес на засадах партнерської взаємодії, розв'язувати складні спеціалізовані задачі, проблеми інноваційного та дослідницького характеру у галузі початкової освіти, організувати безпечно освітнє середовище Нової української школи та до особистісно-професійного розвитку.

Відповідно до мети і завдань наскрізної програми практики практична підготовка здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 013 Початкова освіта здійснюється з урахуванням двох етапів: перший етап – навчальні практики; другий етап – виробнича практика.

Перший етап – навчальні практики, включають такі види: навчальна психолого-педагогічна практика (1,5 кредити ЄКТС / 45 год, 3 семестр, 1 тиждень); навчальна пропедевтична практика в початковій школі (4,5 кредити ЄКТС / 135 год, 4 семестр, 3 тижні); навчальна педагогічна практика в початковій школі (12 кредитів ЄКТС / 360 год, 5–6 семестр, 8 тижнів).

Метою навчальних практик спеціальності 013 Початкова освіта є адаптація майбутніх вчителів початкових класів до умов майбутньої професійної діяльності; ознайомлення здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти з особливостями організації освітнього процесу в Новій українській школі (1–4-й класи), закріплення та поглиблення психолого-педагогічних і фахових знань, отриманих у процесі вивчення дисциплін загальної та професійної підготовки, набуття досвіду їх застосування у практичній діяльності вчителя початкових класів, формування загальних і спеціальних (фахових) компетентностей спеціальності 013 Початкова освіта, розвиток професійно-педагогічних якостей, інтересу і любові до обраної професії, потреби в самоосвіті, професійному самовдосконаленні, вироблення творчого, навчально- й науково-дослідницького підходу до педагогічної діяльності.

Головним завданням навчальних практик є спостереження за освітнім процесом у початкових класах, набуття умінь аналізу уроків та виховних годин класовода. Студенти впродовж практик ведуть щоденник психолого-педагогічних спостережень, оводівають різними видами аналізу уроку (комплексний, дидактичний, психологічний, виховний, методичний, організаційний). Для вироблення емоційно-ціннісного ставлення у здобувачів вищої освіти

до майбутньої професії також передбачено проведення пробних уроків і виховних годин з навчальних предметів початкової школи. Окрім навчальної і виховної роботи, здобувачі здійснюють методичну роботу: вивчають нормативні документи, що регламентують діяльність початкової ланки освіти, рекомендації Міністерства освіти і науки України щодо організації освітнього процесу у ЗЗСО на навчальний рік, аналізують та описують професійну діяльність або передовий педагогічний досвід класовода.

Навчальна психолого-педагогічна та навчальна пропедевтична практика в початковій школі передбачає ознайомлення студентів із особливостями роботи вчителя початкових класів (класовода 1-х і 2-х класів), формування професійно-педагогічних компетентностей навчально-виховної роботи зі здобувачами першого циклу початкової освіти.

Навчальна педагогічна практика в початковій школі передбачає ознайомлення студентів із особливостями роботи вчителя початкових класів (класовода 3–4-х класів), формування професійно-педагогічних компетентностей навчально-виховної роботи зі здобувачами другого циклу початкової освіти. Навчальна педагогічна практика в початковій школі дає можливість порівняти вікові особливості розвитку та потреби здобувачів освіти 3–4-го класу з відповідними особливостями здобувачів освіти 1–2-го класу попереднього циклу початкової освіти, зіставити теоретичні знання і реальну роботу з новим динамічним учнівським колективом.

Таким чином, програми навчальних практик охоплюють обидва цикли початкової освіти (1–2-й та 3–4-й класи) та створюють оптимальні умови для послідовного пізнання закономірностей, принципів, змісту і способів організації професійної діяльності класоводів різних класів, а також для більш глибокого засвоєння знань з педагогіки та психології, фахових методик і розвитку професійно-педагогічних якостей особистості майбутнього вчителя початкових класів.

Другий етап – виробнича практика в початковій школі (18 кредитів ЄКТС / 560 год) характеризується більшою особистою активністю здобувачів вищої освіти.

Метою виробничої практики в початковій школі є закріплення та поглиблення психолого-педагогічних і фахових знань, набуття досвіду їх застосування у практичній діяльності вчителя початкових класів, оволодіння системою загальних і спеціальних (фахових) компетентностей для цілісного виконання комплексу функціональних обов'язків учителя початкових класів у різних видах педагогічної діяльності (навчання учнів предметів (інтегрованих курсів), партнерська взаємодія з учасниками освітнього процесу, участь в організації безпечного та здорового освітнього середовища, управління освітнім процесом, безперервний професійний розвиток),

ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА ЯК СИСТЕМА ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

формування професійної компетентності та розвиток професійно-педагогічних якостей особистості здобувача вищої освіти.

Головними завданнями виробничої педагогічної практики в початковій школі є набуття умінь і навичок підготовки та проведення уроків з навчальних предметів / інтегрованих курсів освітніх галузей початкової школи, виховних годин і заходів із молодшими школярами, умінь і навичок упроваджувати технології та методики особистісно зорієнтованого, компетентнісного, діяльнісного та інтегрованого навчання, виховання і розвитку учнів молодшого шкільного віку; вивчення професійної діяльності, передового педагогічного досвіду, форм індивідуальної методичної роботи класоводів ЗЗСО; виконання завдань дослідницького характеру з фахових методик початкової освіти, психологічних досліджень особистості учня та учнівської групи; розвиток умінь аналізувати і оцінювати свою діяльність, а також корегувати її на основі рефлексії; поглиблення розуміння сутності основних принципових позицій нової державної освітньої політики та умов її практичної реалізації в Новій українській школі.

Зважаючи на мету професійної діяльності вчителя відповідно до Професійного стандарту “Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти” (2020), що полягає в “організації навчання і виховання учнів під час здобуття ними повної загальної освіти шляхом формування у них ключових компетентностей і світогляду на основі загальнолюдських і національних цінностей, а також розвитку інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, необхідних для успішної самореалізації та продовження навчання”, зміст навчальних і виробничої практики включає три змістові модулі, два з яких – навчально-методична та виховна робота [5, 1]. Завданням навчальної роботи є проведення відповідної програми педагогічної практики кількості пробних і залікових уроків з усіх навчальних предметів початкової школи, що забезпечує формування у майбутніх вчителів початкових класів мовно-комунікативної, предметно-методичної та інформаційно-цифрової, прогностичної, організаційної, оцінювально-аналітичної компетентності. Виховна робота студентів під час проходження практик спрямована на реалізацію виховного потенціалу освітнього матеріалу під час проведення уроків, виконання у період практики обов’язків класовода, відвідування батьківських зборів, налагодження взаємодії з батьками молодших школярів за допомогою підготовки коротких бесід-повідомлень морально-етичного характеру та щодо нової освітньої політики держави (НУШ), виступу на батьківських зборах на актуальну тему, участь у виховних заходах ЗЗСО, підготовка та проведення одного виховного заходу з комплексним самоаналізом за всіма значущими параметрами. Таким чином, впродовж практики студенти вчаться

налагоджувати стосунки з педагогічним, дитячим, батьківським колективами, керівниками ЗЗСО, що зі свого боку, забезпечує формування емоційно-етичної та педагогічного партнерства компетентності, здатності використовувати основні техніки спілкування з дорослими людьми, різні форми і засоби комунікації з батьками, колегами, іншими фахівцями з метою підтримки здобувачів у освітньому процесі початкової школи [6, 22]. Виконання завдань з психології (психологічних досліджень особистості учня й учнівської групи) спрямоване на формування психологічної компетентності студента.

М. Фіцула стверджує, що важливим чинником підвищення ефективності професійної підготовки майбутнього фахівця у закладі вищої освіти є організація науково-дослідницької роботи студентів, оскільки це “передбачає індивідуалізацію навчання, дає змогу реалізовувати особистісно-орієнтоване навчання, розширює обсяг знань, умінь та навичок студентів, сприяє формуванню активності, ініціативи, допитливості, розвиває творче мислення, спонукає до самостійних пошуків” [9, 226]. Тому до змісту практик 3-х і 4-х курсів включено ще й модуль “науково-дослідницька робота”, що передбачає активну дослідницько-експериментальну діяльність студента, підготовку матеріалів з актуальних проблем початкової освіти / за темою курсової роботи з методик навчання освітніх галузей у початковій школі: доповіді для участі у Міжнародній / Всеукраїнській / Регіональній конференції та статті для опублікування у збірнику наукових праць студентів і магістрантів педагогічного факультету / інших наукових виданнях України, забезпечує формування інноваційної компетентності майбутнього вчителя початкових класів.

Серед основних тенденцій розвитку освіти в Україні І. Андрощук визначає її безпечність [1, 20]. Педагогічна діяльність вчителя пов’язана з підвищеним нервово-емоційним та інтелектуальним навантаженням. Тому першочерговим завданням організації практик є проведення інструктажів з охорони праці здобувачів вищої освіти під час настановних конференцій з практики. Також студентів ознайомлюють з інструкцією з охорони життя і здоров’я здобувачів початкової освіти, алгоритмом дій для вчителя у разі проведення занять і увімкнення сигналів тривоги в умовах воєнного стану в Україні. Під час підготовки та проведення пробних і залікових уроків звертається увага на дотримання структурно-часового регламенту уроку, санітарно-гігієнічних норм відповідно Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти (2020). Так формується здоров’язбережувальна компетентність майбутніх вчителів початкових класів, їхня здатність зберігати особисте фізичне і психічне здоров’я та організувати безпечне й здорове освітнє середовище.

На переконання І. Беха, “для того щоб трудова діяльність посіла належне місце в ієрархії особистісних цінностей, потрібно щоб під час професійного становлення студенти почали рефлексію свого смислового простору, з’ясували його зв’язки з цілями і завданнями майбутньої професії... Необхідна вчасна корекція, а також оцінювання власних можливостей і врахування відповідності трудової діяльності особистим інтересам. Постала потреба якісної зміни форми освітнього процесу у вищій школі в напрямі вільного переходу від власне навчання до професійного самовираження в реальних умовах трудової діяльності, висунення на перший план високого професійного служіння та особистісної самореалізації” [2, 406]. Тому обов’язковим розділом звіту про виконання програми педагогічної практики в початковій школі є висновки та пропозиції студента. Здобувачі вищої освіти відзначають позитивне в процесі проходження педагогічної практики в початковій школі (що сподобалось, вразило, запам’яталось, здивувало найбільше?); труднощі при виконанні програми педагогічної практики в початковій школі (Чи вдалося повністю реалізувати всі поставлені завдання? Чому? Які?); формулюють пропозиції щодо покращення підготовки, організації й проведення педагогічної практики в початковій школі. Наведемо приклади фрагменти висновків зі звітів студентів 4-го курсу про виконання програми виробничої педагогічної практики в початковій школі:

Валентина В.: “Проходження практики в початковій школі стало чудовим та яскравим досвідом у моєму студентському житті. Мене вразила доброзичливість, відкритість, професіоналізм та відданість своїй професії педагогічного колективу, з яким я контактувала, а також згуртованість та дружельюбність класу. Працювати з учнями 1-Г класу було цікаво та захопливо, часом з деякими труднощами, які давали мотивацію до самовдосконалення”.

Іванна В.: “У загальному висновку можу сказати, що період проходження практики пролетів надто швидко. Я отримала велику кількість позитивних емоцій. Діти стали для мене дуже рідними, я змогла відчувати себе справжнім учителем. Практика поглибила та закріпила мої знання з дисциплін загальної та професійної підготовки, здобутих в університеті, дала змогу застосовувати їх на практиці. Виробила вміння проводити різні типи уроків, використовувати різні методи та форми роботи, які активізують пізнавальну діяльність дітей. Я зрозуміла, що потрібно вдосконалювати свої педагогічні здібності, розширювати свою ерудицію, не зупинятися на досягнутому. За цей період можу відзначити своє найбільше досягнення – це те, що я навчилася контролювати свою мову, мислення та уважно слідкувати за працею і мовою учнів, навчилася враховувати вікові, психологічні, фізіологічні та, навіть,

соціальні особливості кожного учня. Я дуже щиро вдячна класоводу – Аліні Віталіївні, яка мені все роз’яснювала та направляла мене у правильне русло, всебічно допомагала з проведенням уроків, давала настанови та поради. Ця практика збагатила мій професійний досвід та змінила моє ставлення до Нової української школи у позитивну сторону. Загалом практика подарувала мені велику кількість емоцій та вражень. Мені сподобалось працювати з дітьми. Практика дала можливість зрозуміти важливість та відповідальність професії вчителя початкових класів. Я зрозуміла, що обрала правильну професію. Сподіваюсь, що у майбутньому в мене буде такий же клас”.

Таким чином, за допомогою написання звіту про виконання програми педагогічної практики в початковій школі та самоаналізу уроків і виховних заходів у студентів формується оцінювально-аналітична й рефлексивна компетентності, а отже, здатність до самооцінювання, моніторингу власної педагогічної діяльності та визначення індивідуальних професійних потреб.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок.

1. Практична підготовка майбутніх вчителів початкових класів є самостійною, відкритою, цілісною системою їх послідовного та безперервного професійного становлення. Змістово-процесуальні, організаційні та методичні засади проходження педагогічних практик у початковій школі мають відповідати Концепції “Нова українська школа”, чинним Державним, Професійним стандартам та іншим нормативним документам у сфері початкової та вищої педагогічної освіти.

2. Основними складниками практичної підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 013 Початкова освіта є навчальні та виробничі педагогічні практики в початковій школі. Навчальні практики мають споглядально-дослідницький, а виробничі – діяльнісно-дослідницький характер взаємодії з класоводами та здобувачами спочатку першого, а потім другого циклів початкової освіти.

3. Виконання завдань навчально-методичної, виховної та науково-дослідницької роботи під час проходження педагогічних практик у початковій школі спрямоване на забезпечення формування мовно-комунікативної, предметно-методичної, інформаційно-цифрової, прогностичної, організаційної, оцінювально-аналітичної, інноваційної, психологічної, емоційно-етичної, здоров’язбережувальної, педагогічного партнерства та рефлексивної компетентностей майбутніх вчителів початкових класів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрощук І. Сучасні тенденції розвитку освіти в Україні. *Молодь і ринок*. 2023. № 1/209. С. 17–21. URL:

ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА ЯК СИСТЕМА ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

<http://mir.dspu.edu.ua/article/view/273124/270038> (дата звернення: 10.03.2023).

2. Бех І.Д. Виховання особистості : підручник. Київ : Либідь, 2008. 848 с.: іл.

3. Мешко Г.М. Вступ до педагогічної професії : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2010. 200 с. (Серія “Альма-матер”).

4. Про затвердження Концепції розвитку педагогічної освіти : наказ М-ва освіти і науки України від 16 лип. 2018 р. № 776. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti> (дата звернення: 01.03.2023).

5. Про затвердження Професійного стандарту за професіями “Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти” : наказ М-ва освіти і науки України від 23 груд. 2020 р. № 2736. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2736915-20#Text> (дата звернення: 01.03.2023).

6. Про затвердження Стандарту вищої освіти за спеціальністю 013 Початкова освіта для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти : наказ М-ва освіти і науки України від 23 берез. 2021 р. № 357. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/013-Pochatk.osvita-bakalavr.28.07.pdf> (дата звернення: 01.03.2023).

7. Растрюгіна А.М. Практико-орієнтований підхід в системі підготовки майбутнього педагога-музиканта. *Педагогічна майстерність як система професійно-мистецьких компетентностей* : збірник матеріалів ІХ педагогічно-мистецьких читань пам’яті професора О.П. Рудницької. Вип. 3. Чернівці, 2011. С. 71–76.

8. Савченко О.Я. Виховний потенціал початкової освіти : посібник для вчителів і методистів початкового навчання. 3 вид., без змін. Київ : Богданова А.М., 2009. 226 с.

9. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. 2 вид., доп. Київ : Академвидав, 2014. 456 с. (Серія “Альма-матер”).

REFERENCES

1. Androshchuk, I. (2023). Cuchasni tendentsii rozvytku osvity v Ukraini [Contemporary trends in the development of education in Ukraine]. *Youth and the market*. No. 1/209. Drohobych. pp. 17–21. [in Ukrainian].

2. Bekh, I.D. (2008). *Vykhovannia osobystosti* [Personality education]. *Textbook*. Kyiv, 848 p. [in Ukrainian].

3. Meshko, H.M. (2010). *Vstup do pedahohichnoi profesii* [Introduction to the teaching profession]. *Education manual*. Kyiv, 200 p. [in Ukrainian].

4. Pro zatverdzhennia Kontseptsii rozvytku pedahohichnoi osvity: nakaz M-va osvity i nauky Ukrainy vid 16 lyp. 2018 r. № 776 [On the approval of the Concept for the Development of Pedagogical Education: Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated July 16, 2018 No. 776.] Available at: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti> [in Ukrainian].

5. Pro zatverdzhennia Profesiinoho standartu za profesiiami “Vchytel pochatkovykh klasiv zakladu zahalnoi serednoi osvity”: nakaz M-va osvity i nauky Ukrainy vid 23 hrud. 2020 r. № 2736 [On the approval of the Professional Standard for the professions “Teacher of primary classes of a general secondary education institution”: order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated December 23, 2020 № 2736]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2736915-20#Text> [in Ukrainian].

6. Pro zatverdzhennia Standartu vyshchoi osvity za spetsialnistiu 013 Pochatkova osvita dlia pershoho (bakalavrskoho) rivnia vyshchoi osvity: nakaz M-va osvity i nauky Ukrainy vid 23 berez. 2021 r. № 357 [On the approval of the Higher Education Standard for specialty 013 Primary education for the first (bachelor) level of higher education: order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated March 23, 2021 No. 357]. Available at: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/013-Pochatk.osvita-bakalavr.28.07.pdf> [in Ukrainian].

7. Rastryhina, A.M. (2011). *Praktyko-orientovanyi pidkhid v systemi pidhotovky maibutnoho pedahoha-muzykanta* [A practice-oriented approach in the system of training a future teacher-musician]. *Pedagogical mastery as a system of professional and artistic competences*: a collection of materials of the IX pedagogical and artistic readings in memory of Professor O.P. Rudnytska. Vol. 3. Chernivtsi, pp. 71–76. [in Ukrainian].

8. Savchenko, O.Ya. (2009). *Vykhovnyi potentsial pochatkovoi osvity: posibnyk dlia vchyteliv i metodystiv pochatkovoho navchannia* [Educational potential of primary education: a guide for teachers and methodologists of primary education]. 3 ed., without changes. Kyiv, 226 p. [in Ukrainian].

9. Fitsula, M.M. (2014). *Pedahohika vyshchoi shkoly* [Higher school pedagogy]. *Education manual* 2 ed., add. Kyiv, 456 p. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 17.03.2023

*І вам слава, сині гори,
Кригою окуті!
І вам, лицарі великі,
Богом не забуті.
Борітеся – поборете!
Вам бог допомагає!
За вас правда, за вас слава
І воля святая!*

*Шарас Шевченко
(Уривок з поеми “Кавказ”)*

